

יעי חטכה קרבים ובאים

המברך את עמו ישראל

בשלום

או בש...מן

אין להתחיל לענות אמן על המברך את עמ"י בשלום, לפני שהש"ץ גמר תיבות "המברך את עמו ישראל בשלום" לגמרי!

[שו"ע סימן קכ"ד סעי' ה', ובמשנ"ב ס"ק ל' ובעו"מ ועיין באה"ל שבספק עדיף להחמיר ולא לענות מפני הסכנה]

זכור!

התחלת עניית אמן לפני שסיים הש"ץ תיבת "בשלום" = אמן הטופה.

גם החזן וגם הקהל, וכן בבית - כולנו מקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!

מהי הצורה הנכונה לאמירת הודו בהלל ?

עניית הודו של הקהל היא עניה על דברי החזן.

החזן אומר פסוקי הודו, יאמר נא, ויאמרו נא,

והקהל עונים על דבריו 'הודו' !

לכן: יענו רק לאחר שסיים החזן תיבת 'חסדו'

זכור !
אין להתחיל לענות 'הודו'
לפני שסיים החזן כל תיבת 'חסדו' !

מקורות:

סוכה ל"ח: שוי"ע תכ"ב, ג'. ובמ"ב סק"כ, וראה תשוה"נ ח"א סימן קי"ט באורד בזה, שעיקר התקנה בהודו לומר חזן וקהל, כמו שנהגו מעיקרא לומר כן את כל ההלל.

חטופה בהודו - סימן קכ"ה מ"ב סק"ב כל דבר שעונין אחר ש"ץ או מברד שלא יענו הקהל קודם שסיים ש"ץ תיבה האחרונה, שלא יהיה כעין אמן חטופה והוא מהגיי"נ, וחזינן דפשיט"ל לפוסקים הללו ששייך חטופה לא רק באמן אלא בכל העניות כולן, ובמג"א קכ"ד, סק"יח חידוש לגבי ברכו פשיט"ל ששייכא ביה יתומה כבאמן, עד שלא הוצרך להזכיר זה כחידוש, שהיה זה דבר פשוט לו לגבי כל העניות כולן. אמנם לכאורה כל זה ל"ש רק במקום שתקנו בדרך עניית הציבור על דברי החזן כבקדושה, ברכו, הודו שבהלל, וזימון, בדומה לכל הברכות ולקדיש.

גם החזן וגם הקהל, וכן בבית - כולנו מקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה !

הצורה הנכונה של אמירת הודו בהלל

עיקר סדר תקנת אמירת הלל

- א. **אמירת ההלל נתקנה ביסודה לאמרה חזן וקהל,** דהיינו שהחזן אומר את פסוקי ההלל כולו, והקהל עונים על דבריו הללו-ה [סוכה ל"ח].
- ב. **עם הזמן** השתנה המנהג מטעמים שונים יעויין בפוסקים, ונשארה התקנה רק לזכר המנהג הקדום, והיא: **שהודו יאמר נא ויאמרו נא, יאמרו הציבור באופן של חזן וקהל,** דהיינו שהחזן אומר פסוק ראשון של 'הודו' והקהל עונים לו 'הודו'. החזן אומר פסוק 'יאמר נא' והקהל יוצאים בשמיעתם ממנו ועונים על דבריו 'הודו' בדומה לענית אמן על ברכה עונים את הפסוק של 'הודו' כעניה על דברי ההלל שאומר החזן. החזן אומר פסוק 'יאמרו נא בית אהרן' והקהל יוצאים בשמיעתם ממנו ועונים על דבריו 'הודו' בדומה לענית אמן על ברכה שיוצאים מהמברך. החזן אומר פסוק 'יאמרו נא יראי השם' והקהל יוצאים בשמיעתם ממנו ועונים על דבריו את הפסוק של 'הודו' בדומה לענית אמן על ברכה שיוצאים מהמברך [שו"ע תכ"ב, ג].
- ג. **לאחר זמן חששו שמא לא שומעים כל הקהל כולו כל תיבה מהחזן,** ולפעמים שחסר בכוונת שומע ומשמיע, **קבעו שיוסיפו הקהל לאחר ענייתם 'הודו' על הש"ץ, לאמר גם את הפסוק הבא בנחת,** ואע"פ שאמורים לצאת אותו י"ח מהחזן מ"מ שמא לא יכוון [מ"ב תכ"ב, סק"ט].
- ד. בין כו"כ כל הטעם שאומרים הודו בדרך של חזן וקהל, הוא כי זוהי צורת תקנה הראשונה לומר בדרך של עניה על דברי החזן, לכן מה נשאר לנו מהתקנה הראשונה צריך שיהיה בדרך העניה של חזן וקהל דייקא, לכן יש להקפיד בעניות הללו כדרך שמקפידים בכל העניות, שלא מתחילים לענות לפני שסיים הש"ץ את אמירתו בשבח המקום, וגם לא יתחיל ש"ץ פסוק

הבא קודם שגמרו הקהל את ענייתם על שבח הקודם. שהפסוק של 'הודו' עונים כעניה על דברי ההלל שאמר החזן [הודו, יאמר נא, יאמרו נא] וכמשנת"ב.

בכל העניות יש להמתין המברך והעונה, החזן והקהל זה לזה;

ה. והנה כתב המ"ב בסימן קכ"ד בסק"ב שבכל העניות יש להמתין זה לזה, ולא יתחילו הקהל לענות לפני שסיים ש"ץ כל דברי שבחו, והטעם שבכל זה מראה שלא קשורים זה לזה, ומבזה את צורת מעמד ההלל והשבח והכתוב צווח גדלו להשם איתי ונרוממה שמו יחדיו וז"פ.

ו. **והרבה יותר מזה אחז"ל הק' בברכות מ"ה. אמר רב חנן בר רבא אין העונה רשאי להגביה קולו מן המברך שנאמר גדלו להשם איתי ונרוממה שמו יחדיו ונפסק כן ברמב"ם בפ"א מהלכות ברכות הלכה י"ד, ובשו"ע קכ"ד, סעיף י"א, ובודאי שלא יקדימו זה לזה ויהרסו סדר וכבוד ההודאות והשבחות שתקנו חז"ל הק'.**

ז. ויעויין בריטב"א שיטמ"ק ברכות שם, וכ"ה בחידושי הרא"ה שם, ובדברי רבנו מנוח על הרמב"ם שענין דין זה אינו רק שלא יגביה אלא גם שלא ינמך, ועניינו הוא השוואת הקול, שיהא השבח יחדיו, [וד"ז דבעינן השוואת מוכרח בסוגיא שם לגבי מתרגם וקורא עיי"ש], וכמבואר נמי בחידושי רבי אלעזר משה הורביץ זצ"ל הנדפס בסוף ש"ס וילנא.

ח. ומסתברא שאם המנגינה עולה ויורדת לליב וש"ד, כי כל הענין הוא שלא יראה העונה א"ע מתפלל ומשבח בפני עצמו, רק יראה א"ע כחלק מהמעמד ושכולם ביחד מקלסים קילוס אחד ואחיד ושבח אחד ואחיד כמאה"כ: "ברוב עם הדרת מלך" [משלי י"ד, כ"ח] וכמבואר בברכות מ"ה. ובעוד מקומות בש"ס שכל שבח המגיע מרבו עם הוא מעולה הרבה יותר משבח

גם החזן וגם הקהל, גם במוסדות הלימודים וגם בבית, גם ביישיבה וגם בכולל - כולנו ממתנינים זה לזה ומקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!

הצורה הנכונה של אמירת הודו בהלל

בברכה כולה, וא"כ זו עניה על שבחות שאין בה אלא כוונת 'אמת', אבל האחרונים הוסיפו שיכוון גם על הנאמר בתוך הברכה, ולפי"ז בכל ברכה צריך לכוון גם 'אמת' וגם 'הלואי' עכ"פ בקדיש אין הכוונה אלא 'הלואי' ושם יוכל להגביה קולו מש"ץ, ובמקו"א הארכנו עוד בזה שקול רם הנזכר בקדיש יתכן שהוא המעולה שבקולות דהיינו בינוני, כדאיתא בסוטה לגבי נ"כ, אבל בזוה"ק איתא לענות בחילא סגי וזמש"כ התוספות שבת קי"ט: במעלת העניה בקול שמבטלת גזירות רעות, היינו שלא לענות בלחש, אלא בחילא סגי ובכל אבריו כדכתב במ"ב בסימן נ"ו בשם הראשונים שענית אמן צריכה להיות בכל כוחו, דהיינו בכל כוונתו, שענינו הוא בכל אבריו, שלא יהא אבר מאבריו טרוד בעשיה אחרת כגון לקרא לכתוב או לעשות פעולה אחרת בשעת שמיעתו חזרת הש"ץ וקדיש, וכן בעת ענייתו אמן על כל הברכות כולם, יכוון כל כוחות גופו ונפשו לעניית האמן והבן.

יב. ולענין הכוונה בפועל, שקשה לכוון כל ענין הברכה, נראה שגם האחרונים לא כיוונו אלא לכוונה כללית ולא לכוון על כל פרט מברכת יוצר אור ועל הצדיקים וכדומה, אלא כי"ר שיתקיים כל האמור בברכה, ולכן כשמכוון להצטרף לכל דברי המברך כלול בזה כבר כל הכוונות כולם והבן.

יג. ובסימן קכ"ד, במג"א ס"ק י"ח פשיט"ל שיש איסור של יתומה בברכו נמי עי"ש, ומבואר שעניני אמן חטופה ויתומה עכ"פ הינם הלכות לכל העניות כולן, לכן יש להיזהר גם בהודו בהלל וגם בברכת הזימון לא להיכנס זה לתוך דברי זה אלא להמתין זה לזה ורק אחר שסיים המזמן לומר 'נברך שאכלנו משלו' יאמרו העונים 'ברוך .. שאכלנו משלו ובטובו חיינו' ולאחר מכן יחזור המזמן ויאמר 'ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו'.

הנאמר על ידי יחידים, לכן תקנו חז"ל שבחות שסדרם הוא על ידי עניית הקהל על דברי החזן הבן. ויעוי"ש עוד במ"ב בסוף סימן קכ"ד שאם כוונתו לעורר העם לענות, מותר לענות בקול רם מהמברך. והנה יעויין עוד בסימן נ"ו בהלכות קדיש לא נזכר דבר זה שלא יגביה קולו מקול המברך, והקשה הפמ"ג אידן אפשר לענות איש"ר בכל כוחו כמשי"א בשבת קי"ט: ופרש"י בכל כוונתו, ותוספות כתבו בקול רם, וגם בכל עניית אמן אומר שם [שבת קי"ט:]: רשב"ל לענות בכל כוחו, והו"ד בטור בסימן קכ"ד, והלא אמר רב חנן בר רבא שהעונה לא יגביה קולו מהמברך, והא"ר נדחק בזה, ומחדש הפמ"ג שבבקשות מותר להגביה את קולו, ורק בשבחות והודאות לא יגביה קולו מהמברך, כיון שדבר זה נלמד מקרא דגדלו להשם איתי ונרוממה שמו יחדיו, לכן דיי"ז אינו אלא בדבר שהוא רוממות הק"ל ית"ש וגדולתו דהיינו שבחות, ויל"ב שבדברי בקשה כל אחד צועק ומבקש ממקומו ומצעת ליבו ובענין שנאמר צעק ליבם אל השם.

יד. והנה כתב הפמ"ג והו"ד במ"ב בסימן נ"ו, שקדיש אינו אלא בקשות ולא שבחות, שמבקשים שנזכה לראות במהרה ובימינו בקיום הנבואה של והתגדילתי והתקדישתי לעיני גויים רבים, שזה יהיה במלחמת גוג ומגוג וכמה נבואות נאמרו בעניינה, שתתקיים בב"א, לכן בקדיש מותר להגביה קולו מקולו של הש"ץ. אבל בברכות שהם שבחות לא יגביה קולו מהמברך אלא יענה בהשוואת הקול, וגם בענית אמן על קדיש אין לכוון רק כוונת 'הלואי' ששייכא בבקשות על העתיד.

יא. ויעויין עוד בשו"ע סימן קכ"ד, ו' בכוונת ענית אמן על ברכות הזכיר רק 'אמת הוא מה שבירך המברך ואני מאמין בזה' ומשמע לכאורא דס"ל שהעניה אינה אלא על החתימה, ואין מחוייב לכוון על כל הנאמר

גם החזן וגם הקהל, גם במוסדות הלימודים וגם בבית, גם ביישיבה וגם בכולל - כולנו ממתנינים זה לזה ומקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!